

explorador

La fi de l'ordre liberal mundial post-1945

vista prèvia >

Superada la II Guerra Mundial, el món va quedar dividit en dos models: l'occidental, liderat pels EUA, i el comunista, liderat per l'URSS. Dues hegemonies que s'equilibraven dins de normes internacionals i organismes sorgits a partir de 1945, com l'ONU. Des de la fi de la Guerra Freda, l'hegemonia dels EUA va incrementar-se, però comença a experimentar una inèrcia negativa. La segona presidència de Trump està duent a terme una trencadissa descomunal d'aquell ordre mundial, i torna la llei del més fort.

Antoni Segura i Mas

Catedràtic emèrit d'Història Contemporània de la UB i president del CIDOB (2017-2024)

cidob@cidob.org

¹L'estiu de 1944, la Segona Guerra Mundial a Europa ja apuntava clarament a favor dels aliats, i la producció anual d'armes dels EUA —17.500 tancs, 29.500 el 1943, i 96.318 avions— superava la de qualsevol altre país: Alemanya, 17.800 tancs i 39.807 avions; l'URSS, 29.000 i 40.300; el Regne Unit, 5.000 i 26.461.²

El 1943, a la Conferència de Teheran, els aliats ja havien acordat desembarcar a Normandia l'any següent, fixar les futures fronteres de Polònia i dividir Alemanya després de la guerra. Calia ocupar-se també de com evitar el desordre monetari i financer posterior a la Primera Guerra Mundial —el crack del 1929 i la Gran Depressió—, i el president estatunidenc Franklin Delano Roosevelt plantejà crear una organització multinacional per garantir la pau mundial. El 1945 naixia així l'ONU. El juliol de 1944, a Bretton Woods

—Nou Hampshire—, els 44 estats aliats³ van fixar les regles comercials, financeres i monetàries de la pau i les institucions corresponents: el Fons Monetari Internacional (FMI) i el Banc Mundial (BM). En aquest 2026, l'FMI inclou 191 estats i el BM 189, que tenen un vot ponderat en funció de les aportacions, però favorable als països occidentals. El primer pretén «aconseguir un creixement i una prosperitat sostenibles..., l'estabilitat financera, la cooperació monetària... [i] l'expansió del comerç internacional i del creixement econòmic».⁴ El segon ha de promoure la reconstrucció d'Europa, el desenvolupament sostenible i alleujar la pobresa.⁵

Tots dos contribuïren a la reactivació econòmica de postguerra, a donar

3 Hi estaven representats els EUA, el Regne Unit, França, el Canadà, la Xina i l'URSS —que no va signar els acords finals—, a més de deu països d'Europa, dinou de l'Amèrica Llatina, tres de l'Àsia, quatre de l'Àfrica i dos d'Oceania. També hi havia una delegació de la colònia britànica de l'Índia. ANDREWS, «The World War II Bretton Woods Conference».

4 FMI: <www.imf.org>.

5 Grup BM: <www.bancomundial.org>. Pel vot ponderat i la infrarepresentació de les noves potències com la Xina i l'Índia; SEGURA I MAS, *El món d'avui. De la guerra freda als reptes de la interdependència global*.

estabilitat al sistema de canvis internacional i a promoure el multilateralisme comercial, que afavoria els EUA ja que la divisa de referència era el dòlar i per això l'URSS no hi va ingressar —ho farà Rússia el 1992. El 1948 es crea l'Organització per la Cooperació Econòmica Europea (OEEC) per posar en marxa el Pla Marshall i, amb l'ingrés el 1961 dels EUA i el Canadà, passa a ser l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE). Més tard, s'hi sumen altres estats fins els 38 actuals.⁶ Totes aquestes institucions són decisives per impulsar les tres dècades de creixement sostingut de 1948 a 1973.

L'altre pilar del nou ordre internacional és l'ONU, que, segons la carta fundacional signada per 51 estats el 26 de juny de 1945 a San Francisco, té per objectiu preservar la pau mundial i fer respectar el dret i la seguretat internacionals i els drets fonamentals de l'home i dels pobles.⁷ Neix llastrada pels bombardeigs nuclears dels EUA contra Hiroshima i Nagasaki l'agost del 1945. Té dos

6 OECD: <www.oecd.org>.

7 United Nations Charter: <www.un.org>.

1 Vaig acabar aquest article el 12 d'abril del 2026, després del fracàs de les converses a Islamabad entre els EUA i l'Iran, propiciades per Pakistan. Era la primera trobada entre els dos països des del 1979. Posteriorment, vaig fer-ne una actualització el 23 de juny del 2026.

2 KENNEDY, *The Rise and Fall of the Great Powers*.

Fins al 1991, la Guerra Freda suposa l'existència de dos sistemes de seguretat antagònics: l'OTAN, de l'òrbita occidental, i el Pacte de Varsòvia, de l'òrbita soviètica

òrgans: l'Assemblea General (AS) on tots els estats tenen veu i vot i el Consell de Seguretat (CS), que resol sobre la imposició de sancions i l'ús de la força. El CS el presideix un secretari general triat per l'assemblea i consta de cinc membres permanents amb dret de veto —EUA, Rússia, Xina, França i Regne Unit— i deu de rotatoris proposats per l'assemblea.

Tot i les limitacions i les dificultats per encarar reptes globals —medi ambient, refugiats...—, l'ONU passa de 51 a 193 estats i sobreviu a la forta conflictivitat de la Guerra Freda —en què els conflictes són controlats per una o les dues grans potències— i a la inseguretat de la postguerra —on els conflictes són incontrolats i generen inseguretat. Malgrat alguns moments crítics —per exemple, la crisi dels míssils de 1962—, s'ha evitat una nova guerra mundial. Fins i tot quan el 2003 els EUA emprenen una acció unilateral i il·legal com la invasió de l'Iraq i el secretari d'Estat, Colin Powell, fa una compareixença patètica per intentar convèncer el CS de l'existència d'armes de destrucció massiva.⁸

8 Vegeu la crítica del fill de l'ambaixador dels EUA a

Des de la dècada de 1950, el món ha estat dominat per l'hegemonia de les democràcies liberals occidentals —els EUA i els seus aliats, Europa Occidental i el Japó—, que van confiar la seguretat i l'economia a l'ordre liberal. Era un ordre internacional «polièdric i expansiu, construït entorn de l'aperturisme econòmic, les institucions multilaterals, la cooperació en la seguretat i la solidaritat democràtica». S'afermaven així «les aliances, establint l'economia mundial, fomentant la cooperació» i els principis del «món lliure».⁹

Fins al 1991, la Guerra Freda suposa l'existència de dos sistemes de seguretat antagònics: l'Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord (OTAN), de l'òrbita occidental, creada el 1949, que passa de dotze estats a 32 —arran de la invasió d'Ucraïna s'hi incorporen els dos darrers, Finlàndia i Suècia—; i el Pacte de Varsòvia (1955-1991), de l'òrbita soviètica. La fi de la Guerra Freda amb l'esfondrament de l'URSS, no suposa, però,

l'ONU el 1962, que ho compara amb la intervenció del seu pare: STEVENSON III, «Different Man, Different Moment».

9 IKENBERRY, «La crisis del orden liberal mundial».

un retrocés de l'ordre liberal. Ans al contrari, la implosió del comunisme a l'Europa de l'Est i l'URSS amplia el mercat internacional i l'ordre liberal amb la incorporació de nous estats. També iniciaven una transició política molts estats de l'Àsia i l'Amèrica Llatina, que els integraria millor en l'economia mundial. Van sorgir noves organitzacions com l'Organització Mundial del Comerç (OMC, 1995) o el G20 (1999). Tanmateix, la població de l'Europa de l'Est vivia sota el fals somni d'associar democràcia amb economia de mercat, llibertats i estat del benestar. Va haver-hi eleccions i economia de mercat, sovint en les seves versions més salvatges —corrupció, explotació i oligarquies—; però, en molts països, l'estat del benestar seguia sent una quimera, mentre que l'ingrés a la UE afavoria que el jovent emigrés cap a Occident, fet que comportava que quedés una població envellida.¹⁰ Un terreny adobat per a les democràcies il·liberals filles del desengany i de

10 Del 1989 al 2023, els països excomunistes ara membres de la UE només havien guanyat població a Eslovènia, Txèquia i Eslovàquia. La resta n'havia perdut, també Ucraïna que abans de la invasió n'havia perdut un 27,3 %. Veure BANC MUNDIAL: <www.databank.worldbank.org>.

La desregulació dels conflictes després del 1991, la globalització dels mercats, el neoliberalisme, l'aparició d'economies emergents i el terrorisme a gran escala alimenten dubtes, inseguretat i incertesa geopolítica i econòmica

la nostàlgia d'un passat idealitzat: «Occident va guanyar la Guerra Freda, però va perdre la pau... [perquè] en suprimir-se la competència... entre dues ideologies rivals, es va ferir de mort el mateix projecte de la Il·lustració, en les seves encarnacions tant liberal com comunista».¹¹

A principis de segle, com diu Ikenberry, semblava que «la història avançava en una direcció internacionalista, progressista i liberal».

En efecte, entre les dècades de 1950 i 1990 l'ordre liberal s'estenia exitosament: impulsava la democràcia liberal i les relacions de mercat, codificava drets i lleis de vocació internacional, sovint garantia els drets humans i una certa justícia internacional, superava la contradicció entre interdependència i sobirania nacional i fomentava el progrés i la cooperació. Però la desregulació dels conflictes després del 1991, la globalització dels mercats, el neoliberalisme, l'aparició d'economies emergents i de potències no occidentals i el terrorisme a gran escala —amb l'expressió més icònica de

l'11S— alimenten dubtes, inseguretat i incertesa geopolítica i econòmica. De tal manera que el món ja no és el d'abans: la descolonització havia incorporat nous estats al mercat mundial; l'obertura de Richard Nixon cap a la Xina i els dubtes i vacil·lacions després de la mort de Mao al 1978 desapareixen amb l'arribada de Deng Xiaoping, que lidera un fort creixement del PIB —un 10 % anual entre 1981 i 1989— sota el principi de «dues economies, un sol sistema polític». És la irrupció de la Xina en el món global com a gran potència. L'ordre liberal deixa de ser un llegat només occidental. Els interessos dels nous estats són cada cop més divergents i el paper hegemònic dels EUA més discutit, sobretot quan, arran de l'11S, els EUA fan un gir cap a l'unilateralisme menystenint l'ONU.

A mesura que avança el segle XXI, les insuficiències de les tesis liberals són cada cop més evidents. La crisi sistèmica de 2008-2014 enfonsa les seves arrels en les desregulacions de Ronald Reagan i Margaret Thatcher, que suposen la progressiva liberalització del sistema financer. La irrupció de les noves tecnologies de la informació i les telecomunica-

cions; l'aparició de noves tècniques de cobertura dels riscos financers —«derivats», «titulacions»...—; la liberalització dels moviments internacionals de capital i dels fluxos comercials i la incorporació a l'economia internacional de la Xina i l'Índia, i l'envelliment de la població occidental que estimula l'estalvi i els fons privats de pensions que cerquen nous productes més rendibles, acceleren la liberalització i aprofundeixen les desregulacions i, amb elles, les desigualtats. Això genera inestabilitat i fallides bancàries.

A més, el model xinès de creixement —com l'alemany i el d'altres estats de la UE— es basa en l'exportació i en l'austeritat en el consum intern. El resultat és un excés d'estalvi que s'aboca als mercats internacionals —sobretot als EUA— a la cerca d'alts rendiments, que inciten a la creació de productes financers complexos i, sovint, fraudulents. També canvia la cultura empresarial: pressió de les grans corporacions sobre els bancs i les empreses per obtenir rendibilitats elevades; substitució parcial dels centres de decisió tradicionals —la City de Londres, Wall Street— per una comunitat de gestors

11 KRASSTEV; HOLMES, *La luz que se apaga*.

El «nou capitalisme neoliberal» de base financera i especulativa s'allunya de les bases productives i accelera el procés de desposseïció de gran part de la humanitat

professionals que actuen en un espai global —les borses de tot el món— tot el dia al servei de les institucions financeres; ús de models matemàtics per avaluar el risc inversor, que menystenen els successos de baixa probabilitat d'ocurrència però que suposen un fort risc sistèmic si es produeixen; així com la manca de valors ètics.¹² La conseqüència és una més gran inestabilitat financera i, per tant, global. Aquest «nou capitalisme neoliberal» de base financera i especulativa s'allunya de les bases productives, accelera el procés de desposseïció de gran part de la humanitat i, a la fi, evidència les seves limitacions i la incapacitat d'Occident per evitar la crisi sistèmica de 2008-2014. L'economia real es desplaça cap a les economies emergents, d'aquí la importància dels BRICS —Brasil, Rússia, l'Índia, Xina i Sud-àfrica—, mentre els beneficis dels actius financers, especulatius i hipotecaris es concentren en el centre del sistema —els EUA i la UE. Aquest

12 CAIRÓ I CÉSPEDES, «Globalització, neoliberalisme i crisi»; MARTÍ GONZÁLEZ (et al.), «Financerització i impactes de la globalització financera»; COSTAS, «Algo más que una crisis financiera y económica, una crisis ética»; SEGURA I MAS, *El món d'avui. De la guerra freda als reptes de la interdependència global*, p.1090-1101.

desequilibri es visualitzarà durant la pandèmia de la Covid-19, quan molts estats de la UE han d'importar productes bàsics de la Xina i de l'Índia. A més, la Xina competeix amb els EUA en les noves tecnologies, fins fa poc patrimoni gairebé exclusiu de Silicon Valley. Igualment la incapacitat per aportar solucions en la lluita contra el canvi climàtic juga en contra del lideratge occidental. En suma, les tres crisis d'aquest primer quart de segle XXI —econòmica, mediambiental i pandèmica— són les tres cares d'una única crisi global: la d'un sistema liberal associat a un capitalisme generador desigual, injust, insolidari i depredador del medi ambient.¹³

Per molts països del Sud Global, la situació actual deriva d'un ordre liberal al servei d'Occident des del 1945. Els BRICS —i sobretot la Xina— intenten revertir-ho de dues maneres. D'una banda, denuncien

13 Els canvis mediambientals provocats per l'acció econòmica de l'home alteren els nínxols ecològics d'algunes espècies, que han d'emigrar, la qual cosa provoca mutacions en els virus dels quals són portadores i reservoris i que poden ser letals per als humans. Quan de nou entren en contacte amb les persones, els hi transmeten noves malalties conseqüència de la mutació dels virus. És la zoonosi fruit de la relació entre economia, clima i pandèmia del primer quart d'aquest segle.

que la crisi financera s'origina en els estats occidentals i vinculen un increment de la seva contribució a l'FMI a un canvi en les seves estructures de governança. D'altra banda, impulsen noves institucions que aspiren a reemplaçar l'FMI i el BM. Així, el 2014 es posa en marxa el Nou Banc de Desenvolupament (NBD),¹⁴ pensat com un «mirall» del BM. És la resposta a la manca de voluntat de democratitzar el BM i el FMI i de la capacitat dels BRICS.¹⁵

La Xina pugna per fer valer el seu paper de gran potència. Això passa per aliances que satisfacin les seves necessitats d'hidrocarburs, per pal·liar el dèficit en infraestructures i per projectes com el Banc Asiàtic d'Inversió en Infraestructures que avui comprèn 110 membres,¹⁶ o com el Cinturó i Ruta de la Seda —dissenyat per impulsar el comerç i els

14 El NBD en formen part Brasil, Rússia, Índia Xina, Sud-àfrica, són els BRICS, els fundadors, i hi figuren com adherits des del 2021 Bangladesh i Emirats Àrabs Units; des del 2023, Egipte; 2024, Algèria; 2025, Colòmbia, Afganistan i l'Aràbia Saudita. Uruguai és un país candidat a formar-ne part.

15 ARMÉNDARIZ, «Los Brics quieren ser el motor del desarrollo».

16 Asian Infrastructure Investment Bank. Veure: <www.aiib.org>.

La Xina pugna per fer valer el seu paper de gran potència. Això passa per aliances que satisfacin les seves necessitats d'hidrocarburs, per pal·liar el dèficit en infraestructures

fluxos de capital entre l'est i l'oest i per connectar més de 65 països d'Europa, Àsia i Àfrica —entorn de 4,4 mil milions de persones, el 63 % de la població mundial i prop del 29 % del PIB global.¹⁷ L'Organització de Cooperació de Xangai (OCS), per últim, creada el 1996, inclou la Xina, Bielorússia, l'Índia, l'Iran, Kazakhstan, Kirguizistan, Pakistan, Rússia, Tadjikistan i Uzbekistan, i Afganistan i Mongòlia com a observadors. Fa de contrapès a l'OTAN i als EUA a l'Àsia-Pacífic i promou la cooperació cultural, econòmica i la seguretat, la qual cosa permet fer maniobres militars conjuntes.

Amb aquestes iniciatives, la Xina pretén: 1) desenvolupar la Regió Autònoma del Tibet i la Regió Autònoma Uigur de Xinjiang per tal d'esmoreir tensions secessionistes; 2) millorar les comunicacions i els intercanvis econòmics, fent de la Xina el centre d'una macroregió que inclouria Àsia, Àfrica i Europa i garantir-se, de pas, l'accés a determinades matèries primeres; 3) rendibilitzar políticament el fet de ser el país que acumula més divises —el 40 % del total mundial— i

de ser el prestador de molts països africans i de l'Amèrica Llatina. En el cas de règims autocràtics, la cooperació amb la Xina ofereix l'avantatge de la manca de crítica en uns aspectes —democràcia, drets humans, contaminació mediambiental— en què el règim de Pequín tampoc excel·leix. L'altra gran institució de la postguerra és l'ONU, el més semblant a una governança global multilateral. Va mantenir la credibilitat, àdhuc en els moments més difícils de la Guerra Freda. Però, progressivament, molts països del Sud Global creuen que el CS usa una doble vara de mesurar els conflictes segons quins són els actors i qui vulnera el dret internacional. Així el veto dels EUA ha permès que Israel no hagi estat sancionat, malgrat que mai no ha complert les Resolucions 194 de 1948 —dret al retorn dels refugiats palestins— i 242 de 1967 —abandonar els territoris ocupats per la força. Tampoc ha estat sancionat pel genocidi de Gaza o pels bombardeigs contra el Líban. Recentment, l'ONU també ha estat menyspreada per Donald Trump quan ha iniciat una guerra il·legal contra l'Iran. Tot un reguitzell de crims de guerra. I quan el secretari general António Guterres

recorda que fins i tot les guerres tenen normes, és titllat d'antisemita i declarat «persona non grata» per Israel. Gaza, el Líban, l'Iran... posen de relleu «la incapacitat de l'ONU per acabar o fer de mediatadora en determinats conflictes».¹⁸

La guerra d'Ucraïna també afecta la credibilitat de l'ONU. El 22 de febrer de 2022, Vladímir Putin envaeix el país. El 2014 ja s'havia annexionat Crimea i encès el conflicte del Donbàs. El veto de Rússia impedeix una resolució de condemna del CS, tot i que el 2 de març una sessió extraordinària de l'Assemblea General reafirma la integritat territorial d'Ucraïna i exigeix que Rússia surti «immediatament i sense condicions» del país. Són 141 vots a favor, 5 en contra —Rússia, Bielorússia, Síria, Corea del Nord i Eritrea— i 35 absències, incloses la Xina i l'Índia. Un any després, s'aprova una nova resolució. En suma, la majoria de països condemnen l'agressió, però desconfien d'una organització que veuen supeditada als interessos d'Occident i posen en qüestió un ordre liberal

¹⁸ SEGURA I MAS, «Guerra, governança i crisi de l'ordre liberal».

¹⁷ WONG, «A new future for the world economy».

Trump aposta per l'unilateralisme, l'eix Indo-Pacífic i l'obsessió per la Xina, que li disputa l'hegemonia mundial i que, en les primeres dècades del segle XXI, ha conegut un increment espectacular del PIB

propi d'una realitat històrica que ja no existeix.¹⁹

El cop més fort contra l'ordre liberal, el multilateralisme i la governança global prové, però, del seu nucli fort, els EUA i la UE: la segona presidència de Donald Trump, el moviment MAGA (*Make America Great Again*) i l'ascens de l'extrema dreta europea. A les eleccions del 2024, els grups adscrits a l'extrema dreta sumen ja la quarta part del Parlament Europeu.²⁰ Són euroescèptics, ultraliberals en economia, oposats a l'espai Schengen i a la immigració, islamòfobs, contraris a la burocràcia de Brussel·les, defensors de les democràcies il·liberals i admiradors de Trump.

Sovint són primera o segona força parlamentària en els seus estats, i Ursula von der Leyen va incloure en la Comissió membres de Fratelli d'Italia [Germans d'Itàlia] de Giorgia

19 ONU, «La Asamblea General exige a Rusia la retirada inmediata de sus fuerzas militares de Ucrania»; ONU, «Ucrania: La Asamblea General "recalca la necesidad de alcanzar una paz general, justa y duradera"».

20 Patriotes per Europa, 11,67 %; Conservadors i Reformistes Europeus, 10,83 %; Europa de les Nacions Sobiranes, 3,47 %. PARLAMENT EUROPEU, *Elecciones europeas 2024. Resultados europeos*.

Meloni i del Fidesz-Unió Cívica Hongaresa de Viktor Orbán.²¹

El 20 de gener de 2025 feia un dia gèlid a Washington. En el discurs de presa de possessió, Trump diu que «*l'edat d'or dels Estats Units comença ara*» i que posaria Amèrica primer. Dibuixa una situació apocalíptica: l'arribada d'immigrants és una emergència nacional i en farà

21 SEGURA I MAS, «L'extrema dreta al Parlament Europeu»; SEGURA I MAS, «"Quo vadis" Unió Europea?».

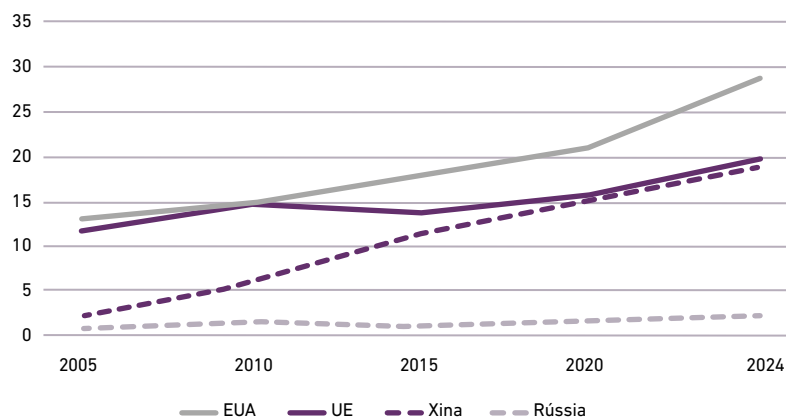
una deportació històrica; impulsarà l'extracció d'hidrocarburs; recuperà el control del canal de Panamà... Un discurs dit davant una audiència de convidats en què contrastava la presència de mil·lionaris magnats tecnològics amb l'absència de líders europeus.²²

Dies després Trump ordena les primeres deportacions massives de migrants i la posada en marxa

22 DE LA SOTILLA, «El vendaval Trump».

Gràfic 1

Evolució del PIB entre la UE, la Xina, els EUA i Rússia, 2005-2024 (en bilions de dòlars)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Banc Mundial.

El segon mandat de Trump marca la fi de l'ordre liberal mundial, del multilateralisme i de qualsevol mena de governança global

de l'*Immigration and Customs Enforcement* (ICE) [Servei d'Immigració i Duanes], abandona l'OMC i el Consell de Drets Humans de l'ONU, amenaça amb aranzels a mig món—especialment a Canadà, Mèxic, la Xina i la UE, «que va tractar molt malament els EUA i es va crear per fotre'ns»—,²³ imposa sancions al personal del Tribunal Penal Internacional que instigui causes contra ciutadania

23 «The Dumbest Trade War in History» titulava l'editorial el *The Wall Street Journal* el 31 de gener.

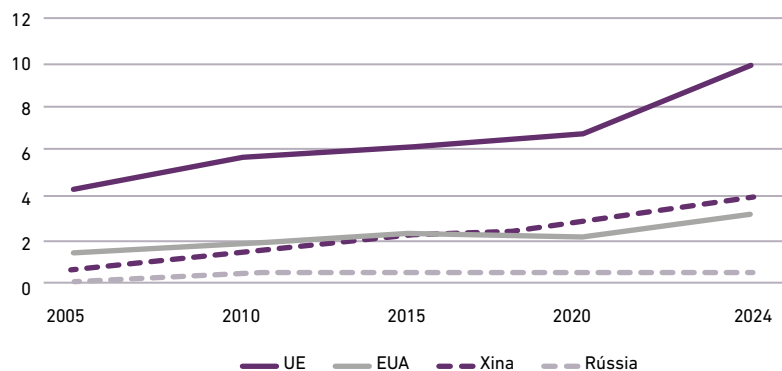
estatunidenca o israeliana, amenaça Hamàs amb «l'infern» si no allibera els ostatges, reclama Groenlàndia i promet fer un paradís turístic a Gaza sense els palestins. El 18 de febrer, amb l'absència dels «socis europeus» i d'Ucraïna, nord-americans i russos es reuneixen per acabar una guerra que Trump diu que no hauria començat si ell hagués estat president. Són les bases del «nou imperialisme americà», basat en l'ús de la força, el poder econòmic i unes 750 bases militars arreu del món.

És una aposta per l'unilateralisme, per l'eix Indo-Pacífic i per la seva obsessió per la Xina, que li disputa l'hegemonia mundial als EUA i que, en les primeres dècades del segle XXI, ha conegut un increment espectacular del PIB i exporta més que els EUA —com la UE, que segueix mancada, però, de cohesió política.²⁴ Trump posa fi així a vuit dècades de relacions transatlàntiques, sacseja l'ordre liberal mundial de postguerra i qüestiona l'OTAN: exigeix als estats europeus invertir més en defensa per mantenir l'organització. És el triomf de Robert Kagan.²⁵

El segon mandat de Trump marca, doncs, la fi de l'ordre liberal mundial, del multilateralisme i de qualsevol mena de governança global. Vol bastir un nou ordre basat en la

Gràfic 2

Evolució de les exportacions de béns i serveis entre la UE, la Xina, els EUA i Rússia, 2005-2024 (en bilions de dòlars)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Banc Mundial.

24 Entre el 2005 i el 2024, el PIB dels EUA s'incrementa en un 121 % fins a situar-se en 28.751 milers de milions de dòlars corrents; la Xina l'incrementa en un 709 % i se situa en 18.744, i la UE en un 63 % i 19.497. Pel que fa a les exportacions, la UE ocupa el primer lloc en passar dels 4.438 milers de milions de dòlars corrents el 2005 als 9.821 del 2024; la Xina ho fa dels 773 als 3.753 i els EUA dels 1.302 als 3.194. Rússia, tot i les ànsies imperials de Putin, amb un PIB de 2.174 milers de milions de dòlars i unes exportacions de 476 milers de milions el 2024, juga en una altra divisió. Dades del Banc Mundial.

25 KAGAN, *Of Paradise and Power. America and Europe in the New World Order*.

Trump, instigat per Netanyahu, havia entrat en un atzucac del qual no hi havia sortida fàcil: una guerra regional amb milers de víctimes i amb conseqüències imprevisibles per a l'economia i la seguretat mundials

voluntat del més fort, els EUA, i en l'ús de la força militar per obtenir els seus objectius, ja que la seva visió del poder no està limitada ni pels tractats ni pel dret internacional, sinó per la seva pròpia ment, per la seva pròpia moralitat.²⁶ La definició més acurada de com entén Trump les relacions internacionals —o la diplomàcia dels negocis, ja que la filtració prèvia de les seves decisions permet al seu cercle de parents i amics obtenir beneficis borsaris— és de Stephen M. Walt: «*El que és meu és meu, i el que és teu és negociable*».²⁷ I de les paraules als fets, actua d'aquesta forma arreu. Només alguns exemples: durant el 2025 provoca una crisi a l'OTAN amb les seves pretensions sobre Groenlàndia; el 28 de febrer de 2025 sotmet en el Despatx Oval Volodímir Zelenski a un «bullying mediàtic» per tal que accepti cedir als EUA minerals i terres rares per un valor de 500.000 milions de dòlars com a compensació per l'ajuda militar; el 2 d'abril de 2025 anuncia la imposició d'aranzels a tot el món; el 3 de gener de 2026

segresta a Caracas Nicolàs Maduro i la seva esposa, que són traslladats a Nova York i posats a disposició judicial; el 23 de febrer, sota pressió, el Tribunal Suprem de Panamà declara inconstitucional la concessió de dos ports en el canal a una empresa xinesa. Per últim, deixant a banda el setge a Cuba, el 28 de febrer els EUA i Israel bombardegen l'Iran al·legant diversos i canviants objectius: impedir que l'Iran desenvolupi armes nuclears, acabar amb la seva capacitat missilística i naval, enderrocar el règim, reobrir l'estret d'Ormuz... Una guerra il·legal.²⁸

Una guerra il·legal que comença amb una reunió a la Casa Blanca l'11 de febrer de 2026 en què Benjamin Netanyahu exposa a Trump com acabar amb el règim dels aiatol·làs: ofensiva militar per escapar el govern amb l'assassinat d'Ali Khamenei i neutralitzar la resposta de l'Iran; provocar un aixecament popular, amb intervencions del Mossad sobre el terreny, contra el règim i donar

suport a un líder laic. Semblen factibles les dues primeres fases, però impossibles les altres dues, fins i tot amb una intervenció de forces kurdes iranians. Hi havia, però, molts inconvenients: l'Iran podia tancar l'estret d'Ormuz —i els houthis, el de Bab el-Màndeb— i provocar una crisi energètica; a més, podia produir míssils i drons barats més ràpidament que els EUA, fabricar els interceptors —molt més cars— per protegir els interessos nord-americans i els dels seus aliats a la regió. A més, si el conflicte s'allargava, es podien esgotar els arsenals americans d'armes, després de les subministrades a Ucraïna i Israel; hi hauria víctimes nord-americanes i es trencaria una de les promeses electorals de Trump: no implicar-se en noves guerres.

En contra del pla israelià es van pronunciar el vicepresident James D. Vance, el secretari d'Estat Marco Rubio, el cap de la Junta de Caps de l'Estat Major Dan Caine i el director de la CIA John Ratcliffe. Només el secretari de Guerra, Pete Hegseth, hi va donar suport. Però Trump no havia oblidat la humiliació de l'assalt a l'ambaixada dels EUA a Teheran i

26 SANGER (et al), «Trump Lays Out a Vision of Power Restrained Only by 'My Own Morality'».

27 WALT, «The Predatory Hegemon».

28 Que el règim dels aiatol·làs sigui una dictadura teocràtica execrable, misògina, repressora i criminal no treu que la guerra sigui il·legal i el bombardeig de la població civil i de les infraestructures civils siguin crims de guerra a l'Iran i al Líban.

el segrest d'ostatges el novembre de 1979. A finals de febrer es va saber que el guia suprem i alts càrrecs del règim es reunirien i quedarien exposats a un bombardeig. Trump decidí atacar. Netanyahu havia guanyat.²⁹

Aquest cop, l'hegemó depredador, instigat per Netanyahu, havia entrat en un atzucac del qual no hi havia sortida fàcil. El 17 de juny, els EUA i l'Iran signaven un memoràndum i arribaven a un alto el foc a l'Iran i al Líban —una línia vermella per Teheran. Tenien 60 dies prorrogables per arribar a un acord de pau basat en la llibertat de navegació per l'estret d'Ormuz, com abans del conflicte; un programa nuclear de l'Iran pactat, que no serà millor que el de 2015 de Barack Obama; la fi de les sancions a l'Iran, i una reparació de 300.000 milions de dòlars per reconstruir el país.

Més enllà de la retòrica triomfadora, Trump no havia guanyat: no havia acabat amb el règim dels aiatol·làs, que resultava enfortit i més cohesionat; els EUA perdien credibilitat

com a gran potència en no poder garantir la seguretat dels seus estats aliats del Golf; no podia evitar que Netanyahu seguís atacant el Líban i posés en perill l'acord de pau; patia una pèrdua de suports als EUA per trencar una promesa electoral —no més implicacions en guerres internacionals— i reduïa així les perspectives republicanes en les eleccions de mig termini del novembre. El cost de la guerra per als EUA havia estat d'un mínim de 132.000 milions de dòlars i quinze morts, per 3.500 víctimes iranians, 3.700 libaneses i 26 d'israelianes. I la devastació de l'Iran i del Líban. També havia mostrat la impotència de l'ONU i de la UE per aturar el conflicte.³⁰

La guerra de l'Iran ha estat l'error més greu de Trump, però, com en el genocidi de Gaza, ningú respondrà davant el Tribunal Penal Internacional de la Haia. Això no obstant, per damunt del narcisisme patològic de Trump, del seu caràcter voluble, erràtic, irresponsable i imprevisible, roman una lògica del poder que té

fixació per contrarestar la competència de la Xina, i així una part de les accions portades a terme fins ara —aranzels, Panamà, Veneçuela, Iran...— pretenen limitar les seves fonts de subministrament d'hidrocarburs i les seves rutes comercials i, de pas, oferir al mercat mundial el petroli i el gas nord-americans. Segurament no sap que, com ensenya la història de les grans potències, l'hegemonia depredadora conté les llavors de la seva pròpia destrucció.³¹ I Pequín, pacient, ha desempolsat una frase atribuïda a Napoleó: «*Mai no interrompis el teu enemic quan comet un error*».³² ■

29 SWAN; HABERMAN, «How Trump Took the U.S. to War With Iran».

30 SEGURA I MAS, «Una pau amb l'Iran que explica la caiguda de Roma»; WONG; SONI, «The Cost of the Iran War: Thousands of Lives and Billions of Dollars».

31 KENNEDY, *The Rise and Fall of the Great Powers*.

32 THE ECONOMIST, «How China hopes to win from the war».

■ Bibliografia

ANDREWS, Paul. «The World War II Bretton Woods Conference» [en línia]. A *Lost in history*, 29 de setembre del 2023. Disponible a: <www.lost-in-history.com>.

ARMÉNDARIZ, Alberto. «Los Brics quieren ser el motor del desarrollo» [en línia]. A *La Nación*, 14 de juliol de 2014. Disponible a: <www.lanacion.com>.

CAIRÓ I CÉSPEDES, Gemma. «Globalització, neoliberalisme i crisi». A CAIRÓ I CÉSPEDES, Gemma (coord.). *Economia mundial. Desconstruint el capitalisme global*. Barcelona: Edicions Universitat de Barcelona, 2020, p. 109-145.

COSTAS, Anton. «Algo más que una crisis financiera y económica, una crisis ética». A *Mediterráneo Económico*, núm. 18, 2010, p. 11-61.

DE LA SOTILLA, Javier. «El vendaval Trump» [en línia]. A *La Vanguardia*, 21 de gener de 2025. Disponible a: <www.lavanguardia.cat>.

The Economist. «How China hopes to win from the war» [en línia]. 1 d'abril del 2026. Disponible a: <www.economist.com>.

IKENBERRY, G. John. «La crisis del orden liberal mundial». A *Anuario Internacional CIDOB*, 2018.

KAGAN, Robert. *Of Paradise and Power. America and Europe in the New World Order*. Nova York: Alfred A. Knopf, 2003.

KENNEDY, Paul. *The Rise and Fall of the Great Powers*. Nova York: Vintage Books / Random House, 1989.

KRASTEV, Ivan; HOLMES, Stephen. *La luz que se apaga*. Barcelona: Debate, 2019.

MARTÍ GONZALEZ, Xavi (et al.). «Financerització i impactes de la globalització financera». A CAIRÓ I CÉSPEDES, Gemma (coord.). *Economia mundial. Desconstruint el capitalisme global*. Barcelona: Edicions Universitat de Barcelona, 2020, p. 385-418.

PARLAMENT EUROPEU. *Elecciones europeas 2024. Resultados europeos* [en línia]. Disponible a: <www.results.elections.europa.eu>.

SANGER, David E. (et al.). «Trump Lays Out a Vision of Power Restrained Only by 'My Own Morality'» [en línia]. A *The New York Times*, 10 de gener de 2026. Disponible a: <www.nytimes.com>.

SEGURA I MAS, Antoni. *El món d'avui. De la guerra freda als reptes de la interdependència global*. Barcelona: Edicions Universitat de Barcelona, 2023.

SEGURA I MAS, Antoni. «Guerra, governança i crisi de l'ordre liberal». A *Anuari Internacional CIDOB*, 2024.

SEGURA I MAS, Antoni. «L'extrema dreta al Parlament Europeu» [en línia]. A *Nació*, 18 de juny de 2024. Disponible a: <www.naciodigital.cat>.

SEGURA I MAS, Antoni. «"Quo vadis" Unió Europea?» [en línia]. A *Nació*, 3 de desembre de 2024. Disponible a: <www.naciodigital.cat>.

SEGURA I MAS, Antoni. «Una pau amb l'Iran que explica la caiguda de Roma» [en línia].

A *Nació*, 20 de juny del 2026. Disponible a: <www.naciodigital.cat>.

STEVENSON III, Adlai. «Different Man, Different Moment» [en línia]. A *The New York Times*, 7 de febrer del 2003. Disponible a: <www.nytimes.com>.

SWAN, Jonathan; HABERMAN, Maggie. «How Trump Took the U.S. to War With Iran» [en línia]. A *The New York Times*, 7 d'abril de 2026: Disponible a: <www.nytimes.com>.

THE WALL STREET JOURNAL. «The Dumbest Trade War in History» [en línia]. 31 de gener de 2025. Disponible a: <www.wsj.com>.

WALT, Stephen M. «The Predatory Hegemon» [en línia]. A *Foreign Affairs*, 3 de febrer de 2026. Disponible a: <www.foreignaffairs.com>.

WONG, Peter. «A new future for the world economy». A *HSCB (Hong Kong and Shanghai Banking Corporation)*, 14 de juny de 2018.

WONG, Edward; SONI, Aruni «The Cost of the Iran War: Thousands of Lives and Billions of Dollars» [en línia]. A *The New York Times*, 19 de juny de 2026. Disponible a: <www.nytimes.com>.